

УДК 664.6

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-3-43>

Ніколаєнко С.М.
старший викладач кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій

Куліш С.Г.
магістрант
Національного університету харчових технологій

Янченко А.В.
магістрант
Національного університету харчових технологій

Nikolaenko Svetlana
Senior Lecturer at the Department of Accounting and Auditing
National University of Food Technology

Kulich Snizhana
Undergraduate
National University of Food Technology

Yanchenko Angelina
Undergraduate
National University of Food Technology

АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ХЛІБА ТА ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

ANALYSIS OF BREAD AND BAKERY PRODUCTS OF UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено стан виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні протягом 2016–2018 років. Оскільки ринок хліба розвивається, розширює свій асортимент і з'являються нові проблеми з його розвитком, потрібно постійно аналізувати зміни в усіх аспектах виробництва хлібопекарської галузі. Було проведено порівняльний аналіз обсягів реалізації хлібобулочних виробів, витрат на виробництво продукції, зміни кількості підприємств хлібопекарської галузі, зміни чисельності працівників. Виявлено основних учасників ринку та з них виділено лідерів на ринку хлібобулочних виробів у досліджуваному періоді. Проведено розподіл виробників-конкурентів на три стратегічні групи відповідно до обсягів виробництва та виробничих потужностей. Встановлено, що попит на продукцію зменшився, конкуренція між підприємствами зросла, плинність кадрів також зросла. За допомогою проведеного дослідження виявлено зниження ефективності роботи підприємств хлібопекарської галузі та його причини.

Ключові слова: дослідження, виробництво, аналіз, хліб та хлібобулочні вироби, витрати, статистичні дані.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано состояние производства хлеба и хлебобулочных изделий в Украине в течение 2016–2018 годов. Так как рынок хлеба развивается, расширяет свой ассортимент и появляются новые проблемы с его развитием, нужно постоянно анализировать изменения во всех аспектах производства хлебопекарной отрасли. Был проведен сравнительный анализ объемов реализации хлебобулочных изделий, затрат на производство продукции, изменения количества предприятий хлебопекарной отрасли, изменения численности работников. Выявлены основные участники рынка и из них выделены лидеры на рынке хлебобулочных изделий в исследуемом периоде. Проведено распределение производителей-конкурентов на три стратегические группы в соответствии с объемами производства и производственных мощностей. Установлено, что спрос на продукцию уменьшился, конкуренция между предприятиями выросла, текучесть кадров также возросла. С помощью проведенного исследования обнаружено снижение эффективности работы предприятий хлебопекарной отрасли и его причины.

Ключевые слова: исследование, производство, анализ, хлеб и хлебобулочные изделия, затраты, статистические данные.

ANNOTATION

The article researches the state of production of bread and bakery products in Ukraine for 2016–2018 years. This topic is relevant because bakery products are daily in the diet of all categories of the population of Ukraine and are designed to satisfy physiological needs. It can be considered that the bakery industry is strategically important for ensuring food security of our country. The main purpose of the article is to analyze the production of bread and bakery products in all possible parts of the accounting of this industry. As the bread market develops, expands its range and appears a new problems with its development, it is necessary to constantly analyze changes in all aspects of the bakery industry. A comparative analysis of the volume of sales of bakery products, production costs, changes in the number of enterprises in the bakery industry, changes in the number of employees was conducted. The peculiarity of the market of bread and bakery products of Ukraine is almost one hundred percent supply of domestic products. The main market participants were identified and from them the leaders in the bakery market in the research period were detected. Sales networks are mostly located by region (city, district, region) with a delivery radius of up to 150 km. Therefore, the nature of competition is mainly local and interregional. The competitors are divided into three strategic groups according to production volumes and production capacities. It is established that the demand for products has decreased, competition between enterprises has increased, staff turnover has also increased. Enterprises engaged in production of bread and bakery products worked in quite difficult conditions in the research period. The research detected a decrease in the efficiency of the bakery industry and its causes. The analyze of the results of bakery enterprises shows that this industry needs government support to ensure further development. Also, it is necessary to seek a reserves and ways to increase the efficiency of bakery enterprises, considering the new trends that are emerging in the current conditions of Ukraine's econom.

Key words: research, production, analysis, bread and bakery products, costs, statistics.

Постановка проблеми. Хліб та хлібобулочна продукція посідають важливе місце в раціоні населення України, оскільки вони призначені

для щоденного задоволення фізіологічних потреб людей. Саме через це виробництво хліба та хлібобулочних виробів можна віднести до стратегічних галузей економіки нашої держави, оскільки від ефективності діяльності хлібопекарських підприємств багато в чому залежить не тільки продовольча, але й національна безпека країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем розвитку виробництва хліба і хлібобулочних виробів займалися такі науковці, як: А.Н. Васильченко, Ж.А. Говоруха, Ю.В. Давидюк, Н.І. Костецька, І.Ю. Ладико, Н.Ю. Самойленко, С.В. Пеструха, М.Ф. Плотнікова та ін.

Постановка завдання. Метою наукового дослідження є аналіз всіх аспектів виробництва хліба та хлібобулочних виробів України та розроблення рекомендацій щодо перспектив розвитку хлібопекарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок хліба та хлібобулочних виробів є однією із найважливіших сфер економіки, що має великий потенціал та забезпечує населення основними продуктами харчування. Сьогодні хлібопекарська галузь України за допомогою своїх виробничих потужностей, механізації технологічних процесів та розширення асортименту здатна забезпечити населення різноманітними видами хлібобулочних виробів за прийнятною ціною. Харчова цінність хлібобулочних виробів має велике значення, адже вони забезпечують більше 50% добової потреби людини в енергії і близько 75% потреби у рослинному білку. Ринок України представлений великою кількістю вітчизняних підприємств. Значна частина продовольчих товарів імпортується. Проте особливістю ринку хліба та хлібобулочних виробів України є майже стовідсоткове забезпечення продукцією вітчизняного виробництва. Це пояснюється тим, що хліб і хлібобулочні вироби мають короткий термін зберігання та повинні бути реалізовані протягом короткого проміжку часу. Здатність хлібопекарської продукції швидко втрачати споживчі властивості та неможливість транспортування її на великі відстані захищає вітчизняний ринок від ввезення імпортованих товарів і, як наслідок, дає змогу вітчизняним виробникам уникати конкуренції із закордонними підприємствами. Водночас такі якісні характеристики продукції обмежують діяльність хлібопекарських підприємств і змушують їх працювати в умовах, коли обсяги виробництва повинні дорівнювати споживанню продукції.

Хліб і хлібобулочна продукція є головною харчовою продукцією, що споживається всіма категоріями населення, незалежно від місця проживання, статі, соціального статусу та рівня доходів. Тому хлібопекарська промисловість, яка забезпечує населення цією продукцією, є стратегічно важливою для життєзабезпечення суспільства і гарантування продовольчої безпе-

ки держави. Найвищого рівня свого розвитку хлібопекарська промисловість України досягла в 70-ті роки ХХ ст. На той час здійснювалося масове будівництво хлібо заводів, оснащених новим хлібопекарським обладнанням і технологіями для виробництва широкого асортименту хлібобулочних виробів, який постійно вдосконалювався. Україна посіла лідируючі позиції за обсягами виробництва хліба та хлібобулочної продукції високої якості, оскільки активно розвивався й удосконалювався науково-технічний потенціал галузі [1, с. 112].

Нині ринок хлібопродуктів, як і раніше, має розгалужену територіальну й регіональну охопленість – хлібопекарські підприємства функціонують в усіх областях України, зокрема за рахунок великих холдингів, які географічно розширюють розміщення своїх потужностей та мережу збуту. Водночас процеси перерозподілу власності, конкурентна ринкова боротьба і кризові явища в країні призвели до зменшення кількості промислових підприємств із виробництва хлібобулочної та борошняної продукції. За останні п'ять років їх кількість знизилася на 33%, до 1007 одиниць. При цьому чисельність виробничого персоналу також скоротилася на третину. Великі промислові потужності хлібо заводів розташовуються переважно у передмістях Києва, Харкова та інших міст, що певним чином сприяє підвищенню зайнятості населення сільських територій і розширенню географії постачання основної продукції галузі – хліба нетривалого зберігання – на відстань до 150–200 км. Нині серед промислових виробників хліба та хлібобулочних виробів основна частка припадає на вертикально-інтегровані компанії: концерн «Хлібпром» (м. Львів), який охоплює 15,6% ринку хлібопродуктів; ПАТ «Київхліб» (м. Київ) – 13,5%; група «Laufer Group» (м. Донецьк) – 13,0%; ТОВ «ХК «Хлібні інвестиції» (м. Київ) – 11,1; ТМ «Кулиничі» (м. Харків) – 9,4; ТМ «Формула смаку» (м. Кропивницький) – 8,8; ТМ «Хлібодар» (м. Запоріжжя) – займає 5,9% ринку. Ці компанії-виробники постачають на ринок країни понад 3/4 обсягів хлібопродукції промислового виробництва. Хлібопекарська галузь у продовольчій системі України є однією з небагатьох галузей, яка забезпечує виробництво продукції на рівні фізіологічних норм споживання. Слід зазначити, що сформована нині структура операторів ринку хліба і хлібобулочних виробів надто диференційована. Промислове виробництво продукції в цій структурі становить не більше 40%. Близько 50–60% ринку поділяють між собою приватні міні-пекарні та пекарні торговельної мережі, близько 7–12% – припадає на цехи підприємств громадського та швидкого харчування. Значна частка продукції галузі не обліковується державною статистикою, і розрахувати її можливо лише орієнтовно, виходячи з кількості наявного населення в країні та середньозваженої норми споживання.

На основі статистичних даних [2] було проведено аналіз обсягу та реалізації хліба та хлібобулочних виробів в Україні за 2016, 2017 та 2018 роки. Обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів нетривалого використання в Україні протягом 2016, 2017 та 2018 років зростали. За інституціональним підходом у 2017 році обсяг виробництва зріс на 8,01% порівняно з 2016 роком, а у 2018 році він став більшим на 11,95%, ніж у 2017 році. За функціональним підходом обсяг виробництва у 2017 році зріс на 8,27% порівняно з 2016 роком, а у 2018 році – на 8,90% порівняно з 2017 роком.

Такі зміни могли бути зумовлені збільшенням витрат на виробництво продукції. Адже в досліджуваний період ринок характеризується тенденцією подорожчання хліба зі збільшенням цін на сировинні складники: борошно, цукор, яйця, оліє-жирову продукцію, а також зростанням цін на енергоносії та паливно-мастильні матеріали.

Аналіз обсягів реалізації хліба та хлібобулочних виробів в Україні протягом за 2016, 2017 та 2018 років було проведено на основі статистичних даних, взятих із Державної служби статистики України [2].

Спостерігається збільшення обсягів реалізації хліба та хлібобулочних виробів нетривалого використання в Україні протягом 2016–2018 років. За інституціональним підходом обсяг реалізації досліджуваної продукції у 2017 році зріс на 6,62% порівняно з 2016 роком, а в 2018 році – на 10,26% порівняно з 2017 роком. За функціональним підходом реалізація хліба та хлібобулочних виробів у 2017 році зросла на 8,60% порівняно з 2016 роком, а у 2018 році – на 9,20% порівняно з 2017 роком.

Ці зміни можна пояснити тим, що в досліджуваний період спостерігалось зростання цін на хліб та хлібобулочні вироби. Індекс споживчих цін на хліб росте протягом досліджуваного періоду. За 2018 рік ціни на хліб піднялися на 19% в порівнянні з 2017 роком, тоді як інфляція в Україні за рік становила 9,8%, тобто подорожчання так званого «хлібного кошика» відбулося швидше від зростання середнього рівня цін в країні.

Оскільки хлібозаводи знаходяться майже у кожному районному центрі України, жодна компанія не займає значної частки національно-

го ринку і не може істотно впливати на випуск продукції галуззю. З іншого боку, конкуренція на локальних ринках хліба та хлібобулочних виробів дуже інтенсивна, багато локальних ринків окремих міст, селищ чи регіонів є ринками з домінуючою фірмою.

Варто також звернути увагу на те, як змінювалась загальна кількість підприємств в галузі за досліджуваний період, та розглянути основних учасників ринку хліба та хлібобулочних виробів конкретніше.

Кількість підприємств з виробництва хліба та хлібобулочних виробів в період з 2016 по 2018 рік зросла. У 2017 році з'явилося 18 нових підприємств порівняно з 2016 роком, а в 2018 році додалося ще 14 підприємств. Спостерігається тенденція до зменшення частки підприємств виробництва хліба та хлібобулочних виробів від загальної частки підприємств харчової промисловості (у 2016 році вона становила 15,65%, у 2017 році – 14,83%, у 2018 році – 14,55%).

Характер конкуренції в хлібопекарській галузі переважно локальний та міжрегіональний. Збутові мережі більшості виробників охоплюють певний регіон (місто, район, область) через нетривалий термін зберігання хлібобулочної продукції, що обмежує радіус доставки товару. Доставка продукції в радіусі понад 150 км економічно ефективна лише для хлібопродуктів тривалого зберігання, адже збільшення часу транспортування хліба в торгівельну мережу знижує його конкурентоспроможність за рахунок значного зниження якості на етапі доставки покупцям [1, с. 143].

Близько 60% вітчизняного промислового виробництва хліба та хлібобулочних виробів припадає на шість найбільших компаній – ПАТ «Київхліб», ТОВ «Хлібний холдинг «Хлібні інвестиції», ПАТ «Концерн «Хлібпром», ТОВ «Хлібокомбінат «Куліничі», ГК «Формула смаку», ГК «Хлібодар», холдинг «Золотий урожай» Lauffer Group. Близько 10% хлібних продуктів випускають міні-пекарні, а решту 30% національного виробництва хліба та хлібобулочних виробів забезпечують понад 100 хлібозаводів.

Хлібопекарська галузь характеризується високим ступенем концентрації виробничих потужностей. Додатково потужність промислових підприємств галузі змінюється в діапазоні значень від 10 до 250 т. Середній розмір підприємства в

Таблиця 1

Основні учасники ринку хліба та хлібобулочних виробів України

Ланцюг постачання	Кількість учасників	Основні гравці
Виробництво	Більше 100 хлібозаводів та понад 400 міні-пекарень	ПАТ «Київхліб», ТОВ «ХК «Хлібні інвестиції», ПрАТ «Концерн «Хлібпром», ТОВ «Хлібокомбінат «Куліничі», ГК «Формула смаку», ГК «Хлібодар»
Оптова торгівля	Більше 100 учасників	ТОВ «Август-Кий», ТОВ «Афіна-Груп», ТОВ «Тема-Б», ТОВ ТД «Гекта», ТОВ «Альта-Віста»
Роздрібна торгівля	Торговельні мережі, супермаркети, магазини, МАФи, продовольчі ринки	
Кінцеві споживачі	Населення України	

Україні становить 46 т на добу, що в разі перевищує значення аналогічного показника в США, Канаді, країнах Європи. У 2012 році в Україні було відкрите найбільше в Європі підприємство з виробничою потужністю 250 т на добу – ТОВ «Українсько-словенське підприємство «Хлібопекарський комплекс «Кулиничівський» [5].

Потрібно відзначити відносну стабільність складу компаній-лідерів хлібопекарської галузі протягом досліджуваного періоду. Згідно з маркетинговими дослідженнями «Maxrise consulting», основними гравцями ринку можна вважати такі підприємства, як ПАТ «Київхліб», ТОВ «Хлібний холдинг «Хлібні інвестиції», ПАТ «Концерн Хлібпром», ТОВ «Хлібокомбінат «Кулиничі», Група компаній «Формула смаку» та холдинг «Золотий урожай» Lauffer Group.

Найбільшим виробником на вітчизняному ринку хліба та хлібобулочних виробів у 2016–2018 рр. за показником ринкової частки є ПАТ «Київхліб» – 14,7%, до складу якої входить п'ять хлібокомбінатів в м. Києві та чотири підприємства в Київській області. До 2015 р., протягом 2012–2014 рр., найбільша частка промислового виробництва належала холдингу «Золотий урожай», що входить до складу групи Lauffer та володіє підприємствами в Одеській, Харківській, Донецькій, Луганській областях. Але в 2015 році холдинг «Золотий урожай» значно скоротив своє виробництво внаслідок втрати ринків збуту та виробничих потужностей в зоні бойових дій та на окупованих територіях Криму, Донецької та Луганської областей. Третім у рейтингу за обсягами виробництва хліба і хлібобулочних виробів в Україні є ТОВ «Холдингова компанія «Хлібні інвестиції», до складу якої входять сім хлібо заводів. Ця компанія за останні роки збільшила свою частку на ринку хліба та хлібобулочних виробів до 11%.

Виробників хлібопекарської продукції можна розділити на три стратегічні групи конкурентів залежно від обсягів виробництва та виробничої потужності [4, с. 124]. До першої стратегічної групи, якій належить 60% загальнонаціонального ринку, входять великі промислові виробники – хлібопекарські концерни та холдинги, що мають у своєму складі кілька бізнес-одиниць (хлібо заводів) в різних регіонах України. Ці компанії випускають великі обсяги масових сортів хліба, широкий асортимент хлібобулочної та кондитерської продукції для більшості сегментів ринку, мають відому торгову марку, фірмові роздрібні торгівельні мережі.

До другої стратегічної групи належать значна кількість хлібо заводів, які мають середню виробничу потужність та конкурують переважно на локальних ринках (у радіусі 100–150 км). Ці підприємства випускають досить широкий асортимент продукції за основними товарними групами для основних ринкових сегментів. Хоча підприємства цієї групи разом забезпечують лише 30% національного виробництва хліба та хлібобулочних виробів, однак у локальних масштабах вони є домінуючою фірмою та займають лідируючі позиції на відповідних ринках.

До третьої стратегічної групи належать дрібні виробники (міні-пекарні, пекарні-кондитерські, пекарні в магазинах та супермаркетах), що за організаційною формою є переважно приватними підприємствами (ПП, ФОП), та мають малу виробничу потужність до 3 т на добу. Вони фокусують свою діяльність на певному ринковому сегменті та або продають свою продукцію безпосередньо в місці випічки, або поставляють лише на дуже обмежений локальний ринок, переважно в межах окремого міста або селища. Підприємства цієї стратегічної групи, як у масштабах загальнонаціонального, так і на локальних ринках хліба та хлібобулочної продукції, займають незначну частку ринку, в середньому 10%.

Незважаючи на те, що кількість підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів у досліджуваній період хоч і незначно, але зросла, кількість працівників протягом трьох років залишалася майже на одному рівні.

У 2017 році спостерігається незначне скорочення чисельності працюючих на підприємствах із виробництва хліба та хлібобулочних виробів – на 553 особи, тобто на 1,15%. А в 2018 році кількість зайнятих працівників зросла на 694 особи, тобто на 1,47%. Незважаючи на те, що в чисельності працюючих в досліджуваній період значних змін не відбувалося, витрати на персонал цих підприємств зросли досить помітно – у 2017 році на 47%, а в 2018 році ще на 21,06%. Такі зміни були зумовлені збільшенням витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи, адже протягом досліджуваного періоду піднімався рівень мінімальної заробітної плати.

Також на основі статистичних даних [2] було проведено аналіз витрат на виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні протягом 2016–2018 років.

Витрати на виробництво хліба та хлібобулочних виробів постійно зростали протягом дослі-

Таблиця 2

Лідери хлібопекарської промисловості України в 2016–2018 рр.

Назва підприємства	Ринкова частка, %		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.
ПАТ «Київхліб»	14,2	14,6	14,7
ТОВ «Хлібний холдинг «Хлібні інвестиції»	8	10,3	10,9
ПАТ «Концерн Хлібпром»	6,3	6,2	6,5
Індекс концентрації трьох підприємств	28,5	31,1	32,1

джуваного періоду. Загалом витрати зросли на 15,03% у 2017 році та на 13,32% у 2018 році. Матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві у 2017 році, зросли на 9,05%, а в 2018 році – на 9,36%. Витрати на амортизацію значно зменшилися у 2017 році на 61320,9 тис. грн, тобто на 13,72%, а у 2018 році стрімко зросли майже вдвічі, на 70,86% порівняно з 2017 роком. Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи також значно зростали протягом 2016–2018 років. Це могло бути спричинено підвищенням рівня мінімальної заробітної плати в цьому періоді. Найбільшу частку витрат щодо загальних витрат на виробництво займають матеріальні витрати та витрати на оплату послуг, використані у виробництві.

Ефективність функціонування хлібопекарської галузі у 2016–2018 роках відображають фінансово-економічні показники діяльності (таблиця 3).

Фінансовий результат до оприбуткування, тобто валовий прибуток підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів загалом протягом досліджуваного періоду збільшився вдвічі – з 52991,9 тис. грн у 2016 році до 110335,0 тис. грн у 2018 році. Частка підприємств, які працювали прибутково, майже не змінилась, але все ж таки спостерігається тенденція до зменшення кількості таких підприємств, у 2016 році частка становила 73,2%, а в 2018 році – 72,3%. Обсяг їхнього валового прибутку зріс із 350 888,4 тис. грн. до 417 897,7 тис. грн. У 2016 році 26,8% підприємств отримали збитків на суму 297 896,5 тис. грн., а в 2018 році частка таких підприємств зросла до 27,7% із сумою збитків 307 562,7 тис. грн.

Загалом усі підприємства з виробництва хліба та хлібобулочних виробів у 2016 році отримали збиток у розмірі 1720,9 тис. грн. Але у

2017 році підприємства галузі отримали чистий збиток у розмірі 115 630,8 тис. грн., а в 2018 році прибуток становив 44 328,4 тис. грн. Частка прибуткових підприємств у 2016 році становила 72,9%, вони отримали прибуток на суму 301 130,7 тис. грн, а в 2018 році таких підприємств стало 71,8% із розміром прибутку 355 643,1 тис. грн. Частка підприємств, що отримали збиток, зросла з 27,1% до 28,2%, а у вартісному виразі відповідно з 302 851,6 тис. грн. до 311 314,7 тис. грн.

Рівень прибутковості підприємства відображає і такий узагальнюючий показник економічної ефективності діяльності, як рентабельність. Рентабельність усієї діяльності підприємств вітчизняної хлібопекарської галузі протягом досліджуваного періоду є вкрай низькою, зокрема у 2016 р. становила 0,0%, у 2017 році зросла до 0,6%, а у 2018 р. зменшилася до 0,2%. Рентабельність операційної діяльності підприємств хлібопекарської галузі протягом досліджуваного періоду була дещо вищою і коливалася від 2,3% у 2016 р. до 2,8% у 2018 р. Проте для хлібопекарських підприємств оптимальною вважають рентабельність на рівні 15–20%, що дає змогу забезпечувати стабільну роботу та розвиток у майбутньому. Причинами низької рентабельності хлібопекарських підприємств є не лише особливості організаційно-технологічних процесів, але й результати фінансової діяльності.

Стан фінансово-господарської діяльності загалом відображений у балансі підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2017–2018 рр. (табл. 4). Основні показники балансу відображають незначне поліпшення фінансового стану в 2018 р. порівняно з 2017 роком.

Сума необоротних активів зросла на 268 805,5 тис. грн. З одного боку, це свідчить про оновлення основних засобів і поліпшення

Таблиця 3

Фінансові результати діяльності підприємств із виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2016–2018 рр.

Показник	Рік		
	2016	2017	2018
Фінансові результати до оподаткування підприємств			
Фінансовий результат(сальдо) , тис. грн	52991,9	189235,7	110335,0
Частка підприємств, які одержали прибуток, %	73,2	72,4	72,3
Фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	350888,4	468147,4	417897,7
Частка підприємств, які одержали збиток, %	26,8	27,6	27,7
Фінансовий результат (збиток), тис. грн	297896,5	278911,7	307562,7
Чистий прибуток (збиток) підприємств			
Фінансовий результат(сальдо), тис.грн.	-1720,9	115630,8	44328,4
Частка підприємств, які одержали прибуток, %	72,9	71,9	71,8
Фінансовий результат (прибуток), тис. грн.	301130,7	397924,5	355643,1
Частка підприємств, які одержали збиток, %	27,1	28,1	28,2
Фінансовий результат (збиток), тис. грн.	302851,6	282293,7	311314,7
Рентабельність діяльності підприємства			
Рентабельність операційної діяльності підприємства, %	2,3	2,3	2,8
Рентабельність усієї діяльності підприємства, %	0,0	0,6	0,2

Таблиця 4

Показники балансу підприємств з виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні в 2017–2018 рр.

Показник	2017 рік	2018 рік	Відхилення	
			+/-	%
Актив				
Необоротні активи, тис. грн	4318581,3	4587386,8	268805,5	106,23
Оборотні активи, тис. грн	7780453,2	7901296,0	120842,8	101,55
Необоротні активи та групи вибуття, тис. грн.	121,0	4842,3	4721,3	1001,9
Пасив				
Власний капітал	2132272,8	2562160,8	429888	120,16
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	2101807,0	1462405,3	-639401,7	69,58
Поточні зобов'язання і забезпечення	7865075,7	8468935,8	603860,1	107,67
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття та чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	-	23,2	23,2	100
Баланс	12099155,5	12493525,1	394369,6	103,26

матеріально-технічної бази підприємств. З іншого боку, зменшення частини коштів, призначених для поповнення оборотних активів, погіршує рівень ліквідності і фінансової стійкості підприємств галузі. У 2018 році спостерігається зростання суми оборотних активів на 120842,8 тис. грн. Підприємства хлібопекарської галузі зменшили свої довгострокові зобов'язання на 30,42%, а поточні зобов'язання зросли на 7,67%. Власний капітал зріс у 2018 році на 20,16%.

Висновки з проведеного дослідження. Підприємства хлібопекарської галузі працюють у доволі складних сучасних умовах, які характеризуються підвищенням конкуренції між підприємствами-виробниками та зниженням попиту на продукцію галузі, що спричиняє скорочення обсягів промислового виробництва хліба і хлібобулочних виробів. Зростання цін на технологічне устаткування, сировину та паливно-енергетичні ресурси, а також висока плинність кадрів призводять до зниження ефективності діяльності підприємств, що відбивається на прибутковості, рентабельності та загалом на фінансовому стані вітчизняних підприємств. Дослідження результатів діяльності хлібопекарських підприємств свідчить про необхідність державної підтримки для забезпечення розвитку галузі, а також пошуку резервів і шляхів підвищення ефективності діяльності хлібопекарських підприємств з урахуванням нових тенденцій, які виникають в сучасних умовах розвитку економіки України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за січень-грудень 2018 року: статистичний бюлетень. Державна служба статистики України, 2018. 226 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 29.04.2020).
3. Сайт об'єднання підприємств хлібопекарної промисловості «Укрхлібпром». URL: <http://ukrhlbprom.org.ua> (дата звернення: 29.04.2020).
4. Смолін І.В. Конкурентоспроможність підприємства: монографія / за ред. І.В. Смоліна, Ю.І. Опанасюка. Генеза, 2016. 208 с.
5. Статистичний щорічник України за 2016 рік. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (дата звернення: 28.04.2020).

REFERENCES:

1. State Statistics Service of Ukraine (2018) *Virobnitstvo promislovoi produktsii za vidami v Ukraini za sichen-gruden 2018 roku* [Production of industrial products by type in Ukraine for January-December 2018]. Kyiv: Statistical bulletin.
2. Website of the State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (appeal date: 29.04.2020).
3. Website of the association of bakery enterprises «Ukrhlbprom». URL: <http://ukrhlbprom.org.ua> (appeal date: 29.04.2020).
4. Smolin I.V. (2016) *Konkurentospromozhnist pidpriemstva* [Competitiveness of the enterprise]. I.V. Smolin, Opanasiuk Yu.I. (ed.). Kiev: Geneza. (in Ukrainian)
5. Statistical Yearbook of Ukraine (2016). URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm (appeal date: 28.04.2020).